

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

سیر تحول تعاونی در ایران و جهان

(۳ واحد درسی)

مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی

منبع : دکتر غلامرضا سلیم (۱۳۷۴) "سیر تحول تعاونی در ایران و

جهان" ، تهران : دانشگاه پیام نور

تهیه کننده اسلایدها : فیروز راد

(عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور)

جایگاه درس

این درس یکی از دروس پایه رشته
علوم اجتماعی در مقطع کارشناسی
است.

اهداف درس

پس از گذراندن این درس از دانشجو انتظار می رود که :

- ♦ اصل و ریشه تعاون، سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در غرب، شرق، جهان سوم و ایران را بدانند.

فهرست مطالب:

♦ پیشگفتار

- ۱- سیر تاریخی تشکیل تعاونیهای رسمی
- ۲- سیر تاریخی تشکیل تعاونیهای رسمی در انگلستان، فرانسه، و آلمان
- ۳- سیر تاریخی تعاونیها در بلوک شوروی، چکسلواکی، لهستان، بلغارستان، و چین
- ۴- سیر تاریخی تعاون رسمی در ممالک جهان سوم
- ۵- سیر تاریخی تعاونیها در ایالات متحده آمریکا
- ۶- سیر تاریخی شرکتهای تعاونی در ایران

پیشگفتار

- ۱- اصل و ریشه کلمه تعاون
- ۲- ترکیب شرکت تعاونی
- ۳- معنای این ترکیب در زبان اروپایی

۱- اصل و ریشه کلمه تعاون

- ◆ لغت **تعاون** از نظر اشتقاق کلمه از باب تفاعل عربی گرفته شده، به طور کلی دو نوع و در دو معنی به کاررفته است:
  - به معنی **صفتی و حالتی** که در اصل موجود نباشد، به خود بستن و به خود نسبت دادن است.
  - به معنی **انجام عمل** متقابل در برابر هم، به یکدیگر مهربانی کردن، همان یاری کردن و کمک متقابل و مددکاری با هم است.

۱- اصل و ریشه کلمه تعاون ادامه.....

♦ ریشه عربی لغت تعاون:

- **عَوْن**: مصدر ثلاثی مجرد تعاون کلمه عَوْن است، که به معنی یاری در کار، یارگری و جمع آن به معنی یاران است. عَوْن در اصل به معنای کمک و یار مددکاری و دستگیری و حمایت است.

۱- اصل و ریشه کلمه تعاون ادامه.....

♦ ریشه عربی لغت تعاون: ادامه.....

- **إعانه:** مصدر باب افعال است و به معانی یاریگری و استعانت، مدد و نصرت و کمک و شفقت و مهربانی و دستگیری و حمایت آمده و هم معنی گرد آوردن وجه نقد برای فرد محتاج از آن فهمیده می شود.

۱- اصل و ریشه کلمه تعاون ادامه.....

◆ لغت تعاون:

– منظور از کلمه تعاون انجام یافتن کمک متقابل و بیشتر مددکاری و یاری یکدیگر است که صورت کامل آن مفهوم واقعی تعاون است.

۲- ترکیب شرکت تعاونی

♦ ترکیب شرکت تعاونی به معنی کار گروهی و دسته جمعی را می رساند که به منظور واحد یا چند منظور و بر مبنای نیاز مشترک آن صورت گرفته است.

۳- معنای این ترکیب در زبان اروپایی

- ◆ لغت تعاون در زبان **انگلیسی**: **Cooperation** به معنی عمل همکاری و شرکت در انجام یک کار مشترک است. که مرکب از دو کلمه:
  - **Co**: یعنی بیشتر و باهم
  - **operation**: از ریشه **perari** به معنی عمل کردن و کار کردن
  - **Cooperation**: عمل همکاری و شرکت در انجام یک کار مشترک

۳- معنای این ترکیب در زبان اروپایی

- ♦ فرهنگ لغات **انگلیسی (Webster)**، کلمه **Cooperation** را کار کردن باهم برای یک مقصود و جمع شدن به دور هم برای انجام دادن یک امر مشترک و عمل همکاری اقتصادی معنی کرده است.
- ♦ و نیز در فرهنگ لغات **فرانسه (Grand Lasousse)**، آن را به معنی عمل همکاری و شرکت در انجام کار مشترک و روش و عملی که به موجب آن افراد یا خانواده های دارای منافع مشترک مؤسسه ای را به وجود می آورند، بیان نموده است.

فصل اول

سیر تاریخی تعاونیهای رسمی

فهرست مطالب

مقدمه

- ◆ علل پیدایش و تشکیل تعاونیها
- ◆ تمدن و مشکلات ناشی از آن
- ۱- مایه های اصلی تعاون
- ۲- عناصر مشكله تعاون

هدف مرحله ای

روشن شدن اینکده، همکاری مردم در روستاها و شهرها از چه زمانی و بر چه اساسی آغاز و چگونه زیربنای تشکیل تعاون قرار گرفته است.

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ♦ توجه به انواع و اقسام اقدامات اجتماعی و گروهی مردم در زندگی روزمره
- ♦ ایجاد علایق اجتماعی و گرایش به عرصه خدمت و استفاده از خدمت در دانشجویان
- ♦ گرایش سهمیم شدن در امور سیاسی و اجتماعی

سیر تاریخی تعاونیهای رسمی

مقدمه

◆ نهضت تعاون نزدیک به دویست سال است ابتدا در انگلستان و سپس در دیگر کشورهای اروپایی و امریکایی و از آن به بعد در سایر نقاط جهان آغاز شد.

علل پیدایش و تشکیل تعاونیها

دو پدیده مهم در تاریخ معاصر اروپا اثر بسیار مهم و غیر قابل انکاری را به وجود آورده است:

۱- انقلاب کبیر فرانسه

۲- انقلاب صنعتی، ابتدا در انگلیس و سپس در سایر ممالک اروپا

علل پیدایش و تشکیل تعاونیها

ادامه.....

۱- انقلاب کبیر فرانسه: که منجر به آزادی
انسانها و پیدایش دموکراسی در جهان
گردید

علل پیدایش و تشکیل تعاونیها

ادامه.....

۲- انقلاب صنعتی، ابتدا در انگلیس و سپس در سایر ممالک اروپا، که ماشین را جایگزین دست انسانها کرد.

علل پیدایش و تشکیل تعاونیها

- ♦ چگونگی اثر انقلاب فرانسه و انقلاب صنعتی :
- با آشکار شدن تمدن جدید سرمایه داران آزمند مشکلاتی را به وجود آوردند.
- این مشکلات مبارزاتی را به وجود آورد.
- وجدانهای دانشمندان و احساسهای تند کارگران، قدمهایی را برای بهبود زندگانی خود برداشتند.
- شروع انقلابات سیاسی و نهضت‌های اصلاحی

علل پیدایش و تشکیل تعاونیها

ادامه.....

ماحصل این تحولات نهضت تعاون بود

تمدن و مشکلات ناشی از آن

- به وجود آمدن تمدن، زندگانی تعداد بیشتری از انسانها را به مخاطره انداخت.
- برای رفع مشکلات دو نوع عکس العمل به وجود آمد:

- ۱- انقلابات سیاسی و اجتماعی و مذهبی
- ۲- نهضت های اصلاحی و پیدایش رویه ها و نظامهای جدید

مثال: (نهضت تعاون برای تأمین نیازهای مشترک)

تمدن و مشکلات ناشی از آن

ادامه.....

در بررسی نهضت تعاون:

۱- مایه های اصلی و اولیّه تعاون

۲- عناصر مُشکله تعاون

۱- مایه های اصلی و اولیّه تعاون

الف) زندگانی جوامع اولیّه بشری

ب) اقتصاد خانواده

ج) فعالیتهای مؤسسات خیریه

د) علاقه به آزادی و آزادیخواهی

ه) عادات و آداب و سنتها

۲- عناصر مُشکله تعاون

الف) عنصر اجتماعی که از آن قاعده تساوی حاصل می شود

ب) عنصر اقتصادی که از آن قاعده نسبی حاصل می شود

۲- عناصر مُشکله تعاون

الف) عنصر اجتماعی که از آن قاعده تساوی حاصل می شود

- **قاعده تساوی:** یعنی در قانون تعاون همه با هم برابرند. هر کس در هر مقام و موقعیتی باشد، فقط یک رأی دارد.

۲- عناصر مُشکله تعاون

ب) عنصر اقتصادی که از آن قاعده نسبی حاصل می شود.

- **قاعده نسبی:** سود و زیان افراد را در تعاونی نه به نسبت سهمی که دارند، بلکه به میزان خدمتی که انجام می دهند تقسیم می کند.

فصل دوم

سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در انگلیس، فرانسه و آلمان

◆ فهرست مطالب

مقدمه

- ۱- پیشوایان فعالیتهای تعاونی در انگلستان
- ۲- سیر تاریخی تشکیل تعاونیهای رسمی در فرانسه
- ۳- سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در آلمان

هدف مرحله ای

هدف آشنایی با اندیشه دانشمندان اجتماعی قرن نوزدهم است که با نظریه های جدید اجتماعی خود موجب تشکیل تعاونیها در انگلیس، فرانسه و آلمان گردیده اند.

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ♦ آگاهی به نقش دانشمندان اجتماعی در رابطه با تشکیل تعاونیها
- ♦ آگاهی به سیر تعاونیها در این کشورها
- ♦ آگاهی به زمینه های مساعد برای نوعی از تعاونیها در هر یک از سه کشور

فصل دوم:

سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در انگلیس، فرانسه و آلمان

ادامه.....

مقدمه:

- بدنبال انقلاب صنعتی در نیمه های قرن هیجدهم و ماشینی شدن کشورها و تشکیل کارخانجات بسیار و مکانیزه شدن کشاورزی، باعث بیکار شدن کارگران و هجوم آنها به شهرها شد.
- این امر در اوایل قرن نوزدهم باعث به وجود آمدن مشکلات بزرگ اجتماعی و اقتصادی گردید.
- این مشکلات باعث مهاجرت روستاییان و طبقات کم درآمد به شهرها شد و آنها مجبور به دریافت مزد ناچیزی برای اداره زندگانی خویش می شدند.

فصل دوم:

سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در انگلیس، فرانسه و آلمان
ادامه.....

مقدمه: ادامه.....

- در این میان مصلحین اجتماعی به فکر راه‌های برای بهبود زندگی افراد کم‌درآمد شدند
- عده‌ای از دانشمندان فکر تشکیل احزاب سیاسی، افرادی اتحادیه‌های کارگری و سندیکاها را و عده‌ای لغو مالکیت خصوصی را برای حل مشکلات افراد کم‌درآمد مطرح می‌کردند
- در این میان دانشمندان اجتماعی که بعدها سوسیالیست نامیده شدند، کارگران را به همکاری و تشکیل شرکتهای تعاونی که تنها راه نجات از آن شرایط نامساعد بود تشویق کردند.

فصل دوم

۱- پیشوایان فعالیتهای تعاونی در انگلستان

الف- رابرت آون (۱۸۵۸-۱۷۷۱)

ب- دکتر ویلیام کینگ Dr. William King

ج- پیشگامان راجدیل Rachdale و اقدامات موفقیت آمیز آنها

الف- رابرت آون (۱۷۷۱-۱۸۵۸) Robert Owen

- ♦ آون در خانواده نسبتاً کم درآمد در ناحیه ولز (welz) انگلستان بدنیا آمد.
- ♦ اقدام به تاسیس کارخانه ریسندگی و بافندگی کرد، او سعی داشت ثابت کند که بدون از بین رفتن حق کارگران، می توان به درآمدهای سرشار رسید.
- ♦ آون با تاسیس کارخانه نیو لانارک (New Lanark) شرایط کار مناسبی از هر حیث تازه و عجیب فراهم کرد.
- ♦ مدرسه ای در کارخانه نیو لانارک تاسیس کرد و برای اولین بار از کار کردن کودکان به شدت جلوگیری کرد و آنها را به کلاس درس فرستاد.

الف- رابرت آون و موضوع بیکاری

- ♦ با توسعه ماشینیسیم و کاهش سطح دستمزد کارگران، تولید کارخانه ها بالا رفت.
- ♦ صادرات و رقابت بین تولید کننده ها شدید شد.
- ♦ کاهش دادن بهای کالا و کاهش دستمزد کارگران و در نتیجه بیکاری زندگانی بسیاری از کارگران را سخت و دشوار کرد.
- ♦ **آون** برای خروج از این بحران معتقد به پیشرفت هم عرض تولید و مصرف و همکاری و اشتراک مساعی طبقه کارگر بود.

الف- رابرت آون و تئوری قیمت و مخالفت با سود فردی

- ♦ اساساً پول یک آلت و وسیله تصنعی است و نمی تواند نماینده واقعی مبادلات قرار گیرد.
- ♦ تنها معیار طبیعی ارزش مقدار کاری است که برای تولید به کالایی به کار رفته است.
- ♦ انباشته کردن ثروت بی حاصل و غیر ضروری فردی باعث تنزل طبیعت انسانی تا پست ترین درجات ممکن می شود.

الف - جامعه مورد نظر آون

- ◆ نظر آون بر این بود که باید سیستمی ایجاد کرد که توسط آن فقر و بیکاری ریشه کن شود.
- ◆ آون پیشنهاد تشکیل دهکده های تعاونی را داد که مردم در آن به صورت دسته جمعی به تولید پردازند و کلیه امور توسط خود آنها اداره شود.
- ◆ طرح آون با مخالفت سرمایه داران و تعداد بسیاری اقتصاد دانان روبرو شد و لذا او موفق به اجرای طرح خود در انگلستان نشد

الف - جامعه مورد نظر آون

ادامه....

- ♦ آون به آمریکا رفت و دهکده های تعاونی را در نیوهارمونی New Harmony تاسیس کرد.
- ♦ طرفداران آون به اونیست Owenist معروف شدند که در ایجاد تعاونی تلاش کردند.

ب- دکتر ویلیام کینگ Dr. William King

- ♦ دکتر ویلیام کینگ در سال ۱۷۸۶ در انگلستان بدنیا آمد.
- ♦ یکی از طرفداران آون بود در ایجاد شرکتهای تعاونی و نهضت آن تلاش می کرد به حق او را پدر شرکتهای تعاونی می نامند.
- ♦ دکتر ویلیام کینگ در سال ۱۸۲۷ در ناحیه برایتون موفق به تاسیس شرکت تعاونی مصرف کنندگان شد. چندی بعد سه کنگره تعاونی تاسیس کرد.

ج - پیشگامان راچدیل Rachdale

- ◆ **راچدیل Rachdale** اولین شهر کوچکی در انگلستان بود که در آن کارگران به طور دسته جمعی اقدام به تاسیس شرکت تعاونی کردند.
- ◆ سال ۱۸۳۰ تاسیس شرکت تعاونی به نام شرکت تعاونی دوستانه راچدیل **Rachdale Friendly Cooperativ**

ج - پیشگامان راچدیل Rachdale

ادامه.....

♦ اصول شرکت تعاونی دوستانه راچدیل

Rachdale Friendly Cooperativ

- ۱) دموکراسی تعاونی
- ۲) تقسیم مازاد برگشتی
- ۳) عضویت آزاد و اختیاری
- ۴) محدودیت سود سهام

اصول شرکت تعاونی دوستانه راچدیل

ادامه.....

(۱) دموکراسی تعاونی:

- برابری اعضاء
- هر کس هر قدر که سهم داشته باشد فقط حق یک رأی دارد.

اصول شرکت تعاونی دوستانه راچدیل

ادامه.....

(۲) تقسیم مزاد برگشتی:

فعالیت بیشتر = مزایای بیشتر

اصول شرکت تعاونی دوستانه راچدیل

ادامه.....

۳) عضویت آزاد و اختیاری:

ورود به تعاونی و خارج شدن از آن
داوطلبانه و اختیاری است.

اصول شرکت تعاونی دوستانه راچدیل

ادامه.....

۴) محدودیت سود سهام:

- اساساً در تعاونی سود طلبی مطرح نیست.
- سودی که برای سهام در نظر گرفته می شود، محدود است.

ج - پیشگامان راچدیل Rachdale

ادامه.....

- تعاونیهای مصرف کنندگان و اساساً نهضت تعاون خود را مدیون سنتهای **پیشگامان راچدیل** می دانند.

- اکنون فروشگاه تعاونی راچدیل به صورت **موزه ای** در آمده است.

فصل دوم :

۲- سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در کشور فرانسه

الف- سن سیمون (۱۸۲۵-۱۷۶۰)

ب- فیلیپ بوشه (۱۸۶۱-۱۷۹۶)

ج- شارل فوریه (۱۸۷۳-۱۷۷۲)

د- لوئی بلان (۱۸۸۲-۱۸۱۸)

ه- شارل ژید (۱۹۳۲-۱۸۴۷)

فصل دوم :

الف- سن سیمون (Henri de Sent Simon) (۱۷۶۰-۱۸۲۵)

♦ **سن سیمون** یکی از اشراف فرانسه و از علمای برجسته اقتصاد زمان خود بود.

♦ **وظیفه دولت از نظر سیمون:**

- ۱- اعمال حاکمیت یعنی برقراری قوانین و دفاع از حقوق همگان
- ۲- اعمال تصدی یعنی فراهم کردن رفاه اکثریت

♦ **سن سیمون** یک سوسیالیست بود.

ب- فیلیپ بوشه Philippe Buchey (۱۷۹۶-۱۸۶۱)

- ◆ **فیلیپ بوشه یک کاتولیک بود.**
- ◆ **معتقد بود تولید کننده و مصرف کننده باید ارتباط نزدیک داشته باشند**
- ◆ **اصول پیشنهادی فیلیپ بوشه:**
  - ۱- در شرکتهای تعاونی نقش طرف قرارداد را بگیرند.
  - ۲- هر عضو به نسبت تخصص دستمزد می گیرد.
  - ۳- استخدام کارگر غیر عضو در تعاونی ممنوع است.

فصل دوم ج- شارل فوریه Charles fovrier (۱۷۷۲-۱۸۷۳)

- ♦ شارل فوریه در لندن تجارت می کرد
- ♦ او تشکیل فالانستر را پیشنهاد داد.
- ♦ فالانستر: اتحادیه ساکنین بخش یا ناحیه

د- لوئی بلان Louis Blanc (۱۸۱۸-۱۸۸۲)

- ◆ **لوئی بلان** یکی از سوسیالیستهای قرن نوزدهم بود.
- ◆ او یکی از مغزهای متفکر بود که اولین کتاب خود را به نام سازمان کار منتشر کرد.
- ◆ **عقیده لوئی در مورد درآمدها**
  - ۱- دستمزد کارگران به طور مساوی
  - ۲- سهم صندوق بازنشستگی
  - ۳- حمایت از صنایعی که دچار بحران شده اند

۵- شارل ژید Charls Gide (۱۸۴۷-۱۹۳۲)

- ◆ شارل یکی از بزرگترین متفکران نهضت تعاون بود.
- ◆ شارل مؤسس مکتب نیم Ecole de nimes بود.
- ◆ ژید معتقد است که حکومت باید در دست مصرف کنندگان باشد.
- ◆ ژید هدف تعاونیها را از بین بردن سود سوداگری می داند.
- ◆ ژید برخلاف سوسیالیستها با مازاد برگشتی در تعاونیها موافق است.

۵- شارل ژید Charls Gide (۱۸۴۷-۱۹۳۲)

ادامه....

برنامه سه مرحله ای ژید:

- ۱- باید همه شرکتهای تعاونی اتحادیه تشکیل بدهند و از سود آن مبلغی برای تاسیس فروشگاههای بزرگ برداشته شود.
- ۲- با سرمایه هایی که بدست می آید، کارخانه ها و کارگاه های مورد نیاز شرکتهای تعاونی مستقیماً ساخته شوند.
- ۳- با سود بدست آمده املاک و روستاهای کشاورزی را خریداری نموده و در زمینها مستقیماً مواد اساسی مصرف را تولید کرد. در واقع ژید معتقد است مصرف کننده به تولید کننده تبدیل شود.

فصل دوم :

۳- سیر تاریخی تعاونیهای رسمی در کشور آلمان

- الف- شولتس دلش (۱۸۸۲-۱۸۱۸)
- ب- رایفایزن (۱۸۸۸-۱۸۱۸)

فصل دوم :

الف - شولتس دلش (۱۸۸۲-۱۸۱۸)

- ♦ شولتس نخست جمعی از کسبه را متحد ساخت تا سازمانی را به وجود آورند
- ♦ شولتس در سال ۱۸۵۹ اولین کنگره اتحادیه تعاونی را با اعتبار ۳۰ بانک معتبر آلمانی تشکیل داد.
- ♦ در سال ۱۹۲۰ نام اتحادیه تعاونی آلمان را به خود گرفت.
- ♦ در این اتحادیه چند اصل را از جمله خودیاری، حفظ حقوق اعضا و استفاده کنندگان، رعایت می کردند.
- ♦ در این تعاونی ها تقسیم مازاد برگشتی وجود نداشت.

ب- فردریک ویلهلم رایفایزن (۱۸۱۸ - ۱۸۸۸) Fredrik Wilhelm Raiffeisen

- ♦ **رایفایزن** اول با همکاری افراد خیر نانوآخانه ای برای تهیه نان ارزان برای فقرا تاسیس کرد.
- ♦ رایفایزن با جمع آوری اعانه از ثروتمندان مصدر اقدامات خیر خواهانه ای برای کشاورزان فقیر گردید و اتحادیه ملی شرکتهای تعاونی کشاورزی را تاسیس کرد.
- ♦ رایفایزن سپس با استفاده از سرمایه داران، اعتبار تعاونیها را گسترش داد.
- ♦ نکته مهم در سازمانهای تعاونی رایفایزن امر **مسئولیت نامحدود** است.

فصل سوم :

سیر تاریخی تعاونیهای بلوک شوروی، چکسلواکی، لهستان، بلغارستان و چین

فهرست مطالب:

- ۱- تعاونیها و سیر آن در روسیه
  - ◆ انواع تعاونیهای روسیه
  - ◆ تعاونیهای مصرف در روسیه
- ۲- شرکتهای تعاونی چکسلواکی
- ۳- تعاونیهای لهستان
- ۴- تعاونیهای بلغارستان
- ۵- تعاونیها در چین

هدف مرحله ای

هدف آشنایی با چگونگی پیدایش تعاونیها در این کشورها و در رابطه با سیاست کلی دولتهای منطقه و اینکه بر خلاف کشورهای غربی تعاونیها در این کشورها تقریباً نوعی از سازمانهای دولتی محسوب می شدند. در این شناخت روشن خواهد شد که چکسلواکی از چهار کشور دیگر توفیق بیشتری داشت.

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ♦ درک خصوصیات تعاونی هر یک از این کشورها
- ♦ شناخت تفاوتی که میان تعاونیهای شرق و غرب وجود داشته است
- ♦ دریافت علل عدم توفیق بیشتر تعاونیهای این کشورها در رابطه با قدرت حکومتی منطقه

۱- تعاونیها و سیر آن در روسیه

- ◆ پس از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ اراضی وسیع بین کشاورزان تقسیم شد.
- ◆ دولت برای کنترل، مزارع اشتراکی را تشکیل داد.
- ◆ انواع تعاونیها با الهام از غربیها، اما تحت نظارت دولت تشکیل شد.

انواع تعاونیها در روسیه

- ◆ انواع تعاونیها تحت نظارت دولت تشکیل شد.
- ◆ از جمله، تعاونیهای ماهیگیری و تعاونیهای مصرف که همه تحت نظارت دولت بودند.
- ◆ این تعاونیها تنها وسیله رساندن کالای کارخانه های دولتی بودند.
- ◆ نوع دیگری از شرکتهای تعاونی به نام **آرتل Artel** است که در دست گروههای کارگری می باشد.

شرکتهای تعاونی چکسلواکی

- ◆ فعالیت شرکتهای تعاونی در این کشور پس از اصلاحات ارضی شروع شد.
- ◆ در سال ۱۹۴۸ قانون شرکتهای تعاونی که مهمترین وسیله برای رسیدن به دموکراسی بود تصویب شد.
- ◆ اول اتحادیه شرکتهای تعاونی مصرف بعد شرکتهای تعاونی تولید و سپس شرکتهای تعاونی مسکن تاسیس شد.
- ◆ با حمایتهای دولت شرکتهای تعاونی موفقیت زیادی بدست آوردند.

شرکتهای تعاونی بلغارستان

- ◆ فعالیت شرکتهای تعاونی در بلغارستان پس از جنگ جهانی دوم و خارج شدن نازیها از آنجا شروع شد.
- ◆ دولت همه تاسیسات را به غیر از اموال کشاورزان دولتی نمود.
- ◆ بنابر این امور کشاورزی در قالب تعاونیها گسترش پیدا کرد.
- ◆ تعاونیهای مرغداری را هم در کنار مزارع با سرمایه های دولت تاسیس کرد.

۵- تعاونیها در چین

- ◆ فعالیت شرکتهای تعاونی در چین به هنگام جنگهای طولانی با ژاپن شروع شد.
- ◆ به دلیل ناهمسازی دولت کمونیستی چین شرکتهای تعاونی در این کشور موفق نبودند.
- ◆ کمیون بین المللی نجات قحط زدگان اقدام به تأسیس تعاونیها کرد.
- ◆ پس از آن تعاونیهای زیادی به پیشنهاد جامعه بین الملل توسط رئیس جمهور امریکا در چین تأسیس شد.

فصل چهارم :

سیر تاریخی تعاون در ممالک جهان سوم

◆ مقدمه

◆ اثر استعمار در نهضت تعاون

۱- سیر تاریخی تعاونها در هندوستان

۲- سیر شرکتهای تعاونی در پاکستان

۳- سیر تاریخی تعاونی کشور اندونزی

۴- سیر تاریخی تعاونها در ترکیه

۵- سیر تاریخی تعاون در مصر

۶- سیر تاریخی تعاونها در الجزایر

هدف مرحله ای

- ♦ هدف آشنایی با چگونگی پیدایش تعاونیها در این کشورها و در رابطه با تغییر سیاستهای استعماری دولتهای استعمارگر که در آغاز مبتنی بر اداره امور داخلی براساس اقتصاد وابسته بوده و پس از تحصیل استقلال این تعاونیها رو به گسترش و افزایش نهاده است.

فصل چهارم:

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ◆ اینکه دوران گسترش تعاونیها در هر یک از کشورهای جهان سوم مربوط به تغییر سیاست دولت استعمارگر بوده است.
- ◆ میزان پیشرفت و موفقیت تعاونیها به قوانین مصوبهٔ حکومتهای آنها بستگی داشته و کلاً در زمینه کشاورزی است.
- ◆ روحیه همکاری منتج از سوابق سنتی نیز در هر یک از کشورها به توفیق در تعاونیها ارتباط دارد.

فصل چهارم :

سیر تاریخی تعاون در ممالک جهان سوم

◆ مقدمه

- بیشتر کشورهای مورد بحث جهان سوم، کشورهای مسلمان هستند.
- از قرن بیستم به بعد تشکیلات جدید تعاون در این کشورها شروع شد.
- تعاون مدرن در این کشورها متأثر از کشورهای اروپایی بودند.
- ریشه اندیشه تعاون و همکاریهای دسته جمعی را شاید بتوانیم در پرتو ادیان بودا، هندو و اسلام بدانیم.
- تشکیلات سنتی متأثر از حکومتهای استعماری ضعیف و جای خود را به نظریات جدید غربیان داد.

فصل چهارم :

اثر استعمار در نهضت تعاون در ممالک جهان سوم

- ۱- صورت گرفتن اقدامات زیربنایی در این کشورها
- ۲- فراهم شدن شرایط لازم در این ممالک
- ۳- مطرح شدن توسعه و پیشرفت اقتصادی با اشاعه و رواج افکار اروپایی

دو مرحله متمایز اثر استعمار در نهضت تعاون ممالک جهان سوم

- در مرحله اول، روش سیاسی دولتهای استعمارگر حاکی از بی تفاوتی و کم اهمیتی و ایجاد شدن دو قطب متفاوت اقتصادی که تا آغاز جنگ جهانی دوم ادامه داشت.

- در مرحله دوم، کشورهای استعمارگر براساس واقعتهای اقتصادی و اجتماعی و برای از بین بردن اثرات ناشی از دو قطبی جامعه مجبور شدند امور را به مردم واگذار بکنند، این خود باعث گسترش تعاون شد.

۱- سیر تاریخی تعاونیها در هندوستان

- ♦ در اوایل قرن نوزدهم شرکت تعاونی **نیدهی** Nidhi توسط جمعی از هندوان تشکیل شد.
- ♦ شرکتهای تعاونی اعتبار با اقتباس از تعاونیهای رایفایزن آلمان تشکیل شدند.
- ♦ برای آموزش و راهنمایی، مأمورانی به نام **رژیستر** به سراسر روستاها فرستاده شد.
- ♦ بعد از جنگ جهانی دوم و همزمان با استقلال هند و پاکستان قوانین مفیدی برای توسعه تعاون در هند وضع شد.

۱- سیر تاریخی تعاونیها در هندوستان

ادامه.....

- ♦ از سال ۱۹۰۴ توسعه واقعی شرکتهای تعاونی در هند شروع شد.
- ♦ بعد از جنگ جهانی دوم و همزمان با استقلال هند و پاکستان از سال ۱۹۴۷ قوانین مفیدی برای توسعه تعاون در هند وضع شد.
- ♦ هندیان با تنظیم برنامه های پنج ساله اقتصادی اعتبارات بیشتری را برای توسعه تعاون منظور کردند.
- ♦ دولت در امور صنایع کوچک دستی نیز به تشکیل و حمایت از تعاونیها اقدام کرد.

۲- سیر شرکتهای تعاونی در پاکستان

- ♦ **پاکستان** بعد از استقلال به علت مهاجرت سرمایه داران به هندوستان با رکود روبرو شد.
- ♦ با تشکیل کمیته هایی دولت در صدد حل مشکل شد.
- ♦ از سال ۱۹۵۶ از راه آموزش و تقویت همچنین برای گسترش تعاونیها دولت مأمورانی را به نام **رژیستر** به روستاها اعزام کرد.

۲- سیر شرکتهای تعاونی در پاکستان

ادامه....

- ◆ سیستم تعاون سه مرحله ای در پاکستان
  - شرکتهای تعاونی اعتبار
  - اتحادیه های تعاونی اعتبار
  - فدراسیونهای تعاونی

۲- سیر شرکتهای تعاونی در پاکستان

ادامه.....

- ♦ در پاکستان ۷۶ بانک مرکزی فعالند که کار این بانکها تهیه اعتبار برای شرکتهای تعاونی عضو است.
- ♦ شرکتهای تعاونی مصرف در صحنه اقتصادی کشور پاکستان نقش عمده ای دارند.
- ♦ دولت پاکستان از تعاونیهای مصرف حمایت زیادی می کند.

۲- سیر شرکتهای تعاونی در پاکستان

ادامه.....

- ♦ دولت در زمینه توزیع مواد مصرفی به هر دو بخش روستایی و شهری تعاونیها کمک می کند.
- ♦ دولت پاکستان برای **آموزش** تعاون اقدامات ارزنده ای از جمله مجله هفتگی، نشریه ماهانه تعاونی و کالج تعاونی نیز تاسیس کرد.
- ♦ دولت در تلاش است که با ایجاد واحدهای کوچک صنعتی و متشکل ساختن آن واحدها در تشکیلات تعاونیها رونق خاصی بدهد.

۳- سیر تاریخی تعاونی کشور اندونزی

- ◆ بدلیل مخالفت دولت استعمارگر هلند در اندونزی تعاونیها گسترش چندانی نداشتند
- ◆ در سال ۱۹۰۸ با تأسیس سازمانی تلاشهایی برای بهبود تعاون صورت گرفت.
- ◆ در سال ۱۹۱۵ قانون تعاون در آن کشور تصویب شد.
- ◆ تعاونیهای تشکیل شده ملهم از تعاونیهای هلند بودند بنابراین نتوانستند زیاد موفق شوند.

۳- سیر تاریخی تعاونی کشوراندونزی

ادامه.....

- ♦ در سال ۱۹۵۴ کشوراندونزی مستقل شد.
- ♦ از آن پس قانون اساسی به فعالیتهای اقتصادی در بخش تعاون الویت داد.
- ♦ دولت بدلیل شرایط اقتصادی تعاونیهای اعتبار را گسترش داد.
- ♦ تعاونیهای مصرف بدلیل رقابت بخش خصوصی نتوانست خوب پیشرفت کند.
- ♦ در سال ۱۹۶۰ تعداد ۱۶۶۰ تعاونی در اندونزی فعالیت داشتند.

فصل چهارم :

۴- سیر تاریخی تعاونیها در ترکیه

- ◆ فعالیتهای تعاونی در ترکیه بعد از سال ۱۹۲۱ آغاز شد.
- ◆ قانون تعاون در سال ۱۹۳۹ به تصویب رسید.
- ◆ توسعه تعاونیها بعد از جنگ جهانی دوم صورت گرفت.
- ◆ در سال ۱۹۶۰ تعداد اعضای تعاونیها به ۵/۳ میلیون رسید.
- ◆ ۵۰٪ تعاونیها در بخش **کشاورزی** فعالیت دارند.
- ◆ کلاً تعاونیها در ترکیه متکی به دولت هستند.

۴- سیر تاریخی تعاونیها در ترکیه

ادامه.....

- ◆ کلاً تعاونیها در ترکیه متکی به دولت هستند.
- ◆ بیشتر مردم ترکیه ساکن روستاها هستند بنابر این دولت کمک زیادی به روستاها می دهد.
- ◆ دولت ترکیه فعالیتهای زیادی در راه هدایت تعاونیها انجام داد.
- ◆ نقایص دولت ترکیه در ضعف آموزش است.

فصل چهارم :

۵- سیر تاریخی تعاون در مصر

- ♦ شکل تعاونها در **مصر** سال ۱۹۵۲ همزمان با تشکیل حکومت انقلابی شروع شد.
- ♦ در سال **۱۹۵۶** قانون تعاون به تصویب رسید.
- ♦ از سیستم تعاونی هند الگو می گرفتند.
- ♦ هسته مرکزی آن تعاونها روستایی، که به جنبه اجتماعی آن تاکید شده است.

فصل چهارم:

شرکتهای تعاونی چند منظوره در مصر

♦ تعریف تعاونی چند منظوره:

- هر شرکت تعاونی که وظایف متعدد و متنوع را به عهده داشته باشد آن را تعاونی **چند منظوره** گویند.

شرکتهای تعاونی چند منظوره در مصر

ادامه.....

- اگر یک شرکت تعاونی که در تهیه وسایل کشاورزی و تهیه مسکن فعالیت کند و کالاهای متعدد را خریداری کند و در اختیار اعضا قرار دهد آن را تعاونی **چند منظوره** گویند.
- این اندیشه در دهه های اخیر از طرف سازمان خواربار و کشاورزی جهانی (**FAO**) عنوان شده است.
- این شرکتها در کشورهای در حال توسعه به صورت وظیفه ای فوری می باشد.
- شرکتهای چند منظوره در روستاها موفق تر هستند.

شرکتهای تعاونی چند منظوره در مصر

ادامه.....

♦ شرکتهای چند منظوره در افریقا اهمیت زیادی پیدا کرده است.

♦ علت اهمیت آنها در قاره آفریقا:

- این قاره بیش از هر قاره دیگر در حال توسعه است
- مردم افریقا علاقمند به یادگیری فنون جدید می باشند
- تغییر مبانی اجتماعی را با حفظ بهترین رسوم قدیمی انجام می دهند
- از تکنیکها آنچه مجاز شمرده شود مورد استفاده قرار می دهند

فصل چهارم :

۶- سیر تاریخی تعاونیها در الجزایر

- در **الجزیره** فرانسویها در سال ۱۸۵۰ با وضع قوانینی که به موجب آن کشاورزان از اراضی خود خلع شدند.
- این موضوع باعث پیدایش طبقه کارگر فقیر شد.
- در آن زمان سازمانهای کشاورزی بزرگ به سمت تولید شراب متوجه شدند.
- فرانسویها بعد از پیدایش آفت **فیلوکسرا Phylloxera** و نابود شدن شراب فرانسه این صنعت را در الجزیره دایر کردند.
- صنعت شراب در آن زمان بیش از ۵٪ کل محصولات کشاورزی را به خود اختصاص داد.
- به علت اعتقادات مذهبی در الجزیره شراب فقط برای صدور تولید می شد.

۶- سیر تاریخی تعاونیها در الجزایر

ادامه.....

- **صنعت شراب** در آن زمان بیش از ۵٪ کل محصولات کشاورزی الجزیره را به خود اختصاص داد
- به علت اعتقادات مذهبی و اسلامی در الجزیره شراب فقط برای **صدور** تولید می شد
- در الجزیره به علت وجود کشاورزی سنتی و کشاورزی مدرن خارجیان، اقتصاد دوگانه بوجود آمد

۶- سیر تاریخی تعاونیها در الجزایر

ادامه.....

- با مستقل شدن الجزیره سازمانهای تعاونی توسعه یافت.
- این سازمانها با استفاده از الگوی سوسیالیستی یوگسلاوی کار خود را شروع کردند.

فصل چهارم : انواع تعاونیهای الجزایر

- الف- تعاونیهای تولید و فروش شراب
- ب- انجمن تأمین آتیه الجزیره
- ج- تشکیل تعاونیهای در اصل دولتی
- د- تعاونیهای بازاریابی
- ه- مرکز تعاونی برای اصلاحات زراعی

انواع تعاونیهای الجزایر

ادامه....

الف- تعاونیهای تولید و فروش شراب:

- این تعاونیها قبل از جنگ جهانی اول به دلیل رفع مشکلات تولید کنندگان شراب ایجاد شدند.

- در ایالات شرشیل تعداد بسیاری از این تعاونیها وجود داشت.

فصل چهارم :

انواع تعاونیهای الجزایر

ب- انجمن تأمین آتیه الجزیره:

- در نیمه دوم عصر استعمار، تعاونیهای ماشین آلات و انواع دیگر تهیه و تدارک بازرسانی کشاورزی در نقاط مختلف الجزیره تشکیل شد.
- نام تعاونی در سال ۱۸۹۳، انجمن آتیه بومیان محلی از طریق دریافت وامهای کشاورزی مشکلات آنها را رفع می کرد.
- در سال ۱۹۵۲ به نام انجمن تأمین آتیه الجزیره تغییر یافت.
- سپس به یک تعاون تبدیل شد که تمام امور کشاورزی، خرید ماشین آلات و فروش غلات را به عهده داشت.

فصل چهارم :

انواع تعاونیهای الجزایر

ج- تشکیل تعاونیهای در اصل دولتی

- بعد از اینکه کشاورزان فرانسوی الجزیره را ترک کردند، دولت در تلاش برآمد تا نظمی به رفع بحران آن کشور بدهد.
- دولت در سال ۱۹۶۳ مقرراتی را برای املاک تخلیه شده وضع نمود.
- این قانون سبب انتقال مالکیت به دولت شد و سازمانهای تعاونی بازاریابی نیز به مالکیت دولت درآمد.

فصل چهارم :

انواع تعاونیهای الجزایر

د- تعاونیهای بازاریابی:

- ماده ۲۰ کلیه مسئولیتها و قدرت اداری تمام سازمانهای خود مختار را مشخص کرد، بر طبق این ماده مدیر سازمان نماینده دولت است.
- اداره تعاونی بازاریابی، از نظر تئوری به یک مدیر یا یک رئیس منتخب از بین کمیته اداری تفویض می شود.
- سازمان تعاون بازاریابی توسط دولت کنترل می شود، آن را شعبه اقتصادی می گویند.

فصل چهارم :

انواع تعاونیهای الجزایر

د- مرکز تعاونی برای اصلاحات زراعی:

- ماشین الات انجمن آتیة الجزایر، اکنون جزء اموال مرکز تعاونی اصلاحات کشاورزی در آمده و این ماشین الات با نرخ ثابت به اجاره بخش خصوصی واگذار شده است.
- مزارع ملی بزرگ ماشین های خود را دارند اما مزارع کوچک هیچ نوع ماشینی در اختیار ندارند و این مشکل مهم کشاورزی ملی شده است.
- مرکز تعاونی اصلاحات ارزی در تأمین بذر غلات، کود و در فروش محصولات فعالیت خود را ادامه می دهد.

فصل پنجم :

سیر تاریخی تعاون در ایالات متحده

مقدمه

- ۱- ادغام تعاونیهای کوچک
- ۲- تعاونیهای ایالات متحده آمریکا
- ۳- اتحادیه تعاونی آمریکا
- ۴- خصوصیات تعاونیها در ایالات متحده آمریکا
- ۵- تشکیل اتحادیه اعتبار
- ۶- اتحادیه تعاونی لبنیات سازان نیویورک
- ۷- تعاونی مرکبات کالیفرنیا
- ۸- رشد تعاونیها در ایالات متحده آمریکا

هدف مرحله ای

هدف آشنایی با چگونگی پیدایش انواع تعاونیها در این کشورها و در رابطه با تغییر سیاستهای استعماری دولتهای استعمارگر که در آغاز مبتنی بر اداره امور داخلی براساس اقتصاد وابسته بوده و پس از تحصیل استقلال این تعاونیها رو به گسترش و افزایش نهاده است.

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ◆ اینکه دوران گسترش تعاونیها در هر یک از کشورهای جهان سوم مربوط به تغییر سیاست دولت استعمارگر بوده است
- ◆ میزان پیشرفت و موفقیت تعاونیها به قوانین مصوبهٔ حکومتهای آنها بستگی داشته و کلاً در زمینه کشاورزی است
- ◆ روحیه همکاری منتج از سوابق سنتی نیز در هر یک از کشورها به توفیق در تعاونیها ارتباط دارد

فصل پنجم

سیر تاریخی تعاون در ایالات متحده

مقدمه:

- ◆ سیستمهای نظریه تعاون در ایالات متحده ساخته و پرداخته خود آنها است.
- ◆ تئوری تعاون در ایالات متحده رشد بسیاری کرده است.
- ◆ به اعتقاد آنها تعاونیهای کوچک به سرعت باید از بین بروند تا از طریق ائتلاف و ادغام، نیرو و کسب کرده و در برابر سرمایه های بزرگ مقاومت نمایند.

۱- ادغام تعاونیهای کوچک در ایالات متحده

علت ادغام تعاونیهای کوچک :

- ♦ برای تحکیم وضع رقابتی
- ♦ بالا بردن قدرت اقتصادی
- ♦ برای حل مشکلات خطرناک تعاونیها

فصل پنجم :

۲- تعاونیهای ایالات متحده آمریکا

♦ در این کشور تعاونیهای کشاورزی و روستایی اهمیت بیشتری داشتند.

♦ انواع تعاونیها

الف- تعاونیهای واقعی، سه اصل از اصول راچدیل را رعایت می کردند.

ب- شبه تعاونیها، فقط یک اصل را رعایت می کردند.

۲- تعاونیهای ایالات متحده آمریکا ادامه.....

♦ طبقه بندی تعاونیهای واقعی

الف- تعاونیهای تولیدات کشاورزی

ب- تعاونیهای مصرف

ج- انجمنهای کسب و کار صنفی

د- انجمنهای تولیدی کارگران

فصل پنجم :

۳- اتحادیه تعاونی امریکا

در سال ۱۹۴۶ اتحادیه تعاونی به سه دسته تقسیم شد:

الف- تعاونی توزیع کالا

ب- Service coops، ارائه خدمات اجتماعی را شامل می شد.

ج- موسسات تعاونی تخصصی که فقط در یک رشته خاص فعالیت داشتند.

د- تعاونیهای خدمات

۲- تعاونیهای ایالات متحده آمریکا

ادامه....

- ◆ در سال ۱۹۶۰ حجم تعاونیهای کشاورزی بیش از دو برابر سایر انواع تعاونیها بوده
- ◆ این امر اهمیت تعاونیهای کشاورزی را در آمریکا نشان میدهد

۴- خصوصیات تعاونیها در ایالات متحده

امریکا

- تعاونیهای ایالات متحده سازمانی صرفاً اقتصادی است.
- در هنگام شروع فعالیت تعاونیها، در اساس مؤسساتی روحانی و معنوی بودند.
- تعاونیهای مصرف در امریکا بیشتر روستایی است.
- از مجموع موادی که در امریکا توسط تعاونیها تولید می شود دو سوم آن محصولات کشاورزی و یک پنجم آن فراورده های نفتی می باشد.

۵- تشکیل اتحادیه اعتبار

- در سال ۱۹۰۹ قانون اتحادیه اعتبار در ماساچوست به تصویب رسید.
- طی چند سال بعد ۳۲ ایالت این قانون را تصویب کردند.
- قانون اتحادیه اعتبار از هند الهام گرفته شده بود.
- وظیفه اصلی این اتحادیه مبارزه با رباخواری بود.

فصل پنجم :

۵- تشکیل اتحادیه اعتبار

ادامه.....

- اتحادیه اعتبار با بانکهای مختلف در ارتباط است.
- این اتحادیه برای انواع تعاونیها اهرم مالی به حساب می آید.
- اتحادیه ها هم بانکهای پس انداز و هم وام دهنده بودند.

۶- اتحادیه تعاونی لبنیات سازان نیویورک

- بزرگترین و بهترین نمونه تشکیلات، اتحادیه تعاونی لبنیات سازان نیویورک می باشد.
- این اتحادیه از تعاون فراتر رفت و تبدیل به یک هیئت بازرگانی و بازاریابی شیر شد.
- سازمانهای تعاونی لبنیات معروفترین مؤسسات بازاریابی تعاونی امریکاست.
- این سازمانها دارای تشکیلات سه مرحله ای می باشند.

۶- اتحادیه تعاونی لبنیات سازان نیویورک ادامه.....

تشکیلات سه مرحله ای سازمان

- مراکز تحول محلی
- اتحادیه های حمل و نقل
- اتحادیه های حق العمل کاری احشام در بازار فروش

۷- تعاونی مرکبات کالیفرنیا

- در ایالات متحده بهترین نتایج را از خرید و فروش مرکبات که دوام بیشتری دارد بدست آوردند
- در تعاونی کالیفرنیا به تجارت لیمو و دارابی، کشمش و زردآلوی خشک پرداخته شد
- با علامت تجاری سنکیست Sunkist و کشش سان مید Sunmaid این محصولات به دهها کشور صادر شد

فصل پنجم :

۸- رشد تعاونیها در ایالات متحده امریکا

- ♦ دولت فدرال امریکا به حمایت و تشویق تعاونیها اقدام کرد
- ♦ تعاونیهای زراعی بیشتر از دیگر تعاونیها کمک دریافت کرده اند
- ♦ دولت فدرال امریکا رشد دو گروه عمده از تعاونیها را از طریق وام تسهیل کرده است

۸- رشد تعاونیها در ایالات متحده امریکا

ادامه....

♦ دولت فدرال امریکا رشد دو گروه عمده از تعاونیها را از طریق وام تسهیل کرده است:

۱- تعاونیهای برق منطقه ای، که می توانند از اداره برق وام دریافت نمایند.

۲- بانک زمین Land Bank، که مستقیماً اعتبار خود را از بانک تشکیل دهنده دریافت می کنند

فصل ششم

سیر تاریخی شرکتهای تعاونی در ایران

مقدمه

- ۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران
- ۲- تحولات شرکتهای تعاونی مصرف در ایران
- ۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران
- ۴- تعاونیهای روستایی ایران
- ۵- تعاونیهای عشایری
- ۶- تعاونیهای صنایع دستی
- ۷- تعاونیهای معدنی
- ۸- تعاونیهای مرزنشیان

هدف مرحله ای

هدف این فصل آشنایی با چگونگی پیدایش اندیشه تعاونی در ایران و درک اهمیت این نهضت در راه بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی طبقات کم درآمد از طریق تاسیس این نوع سازمانها است.

فصل ششم :

هدفهای آموزشی-رفتاری

- ۱- اطلاع بر اصول و انواع تعاونیها در ایران موجب علاقه به فعالیتهای تعاونی می شود.
- ۲- شناخت موارد و انواع فعالیتهای اجتماعی اقتصادی در تقویت حس همکاری دانشجویان مؤثر خواهد بود.
- ۳- تقدم نفع جامعه بر نفع شخصی که در تعاونیها بیش و کم حاکم است حس فردجویی را تضعیف و تجمع خواهی را تقویت می نماید.

فصل ششم

سیر تاریخی شرکتهایی تعاونی در ایران

مقدمه:

- ◆ در ایران همکاریهای اجتماعی و اقتصادی سابقه طولانی دارد.
- ◆ مردم خیر از زمانهای قدیم با احداث مساجد و کاروانسراها و آب انبارها این خدمت را انجام می دادند.
- ◆ بهترین اشکال همکاری را هنوز هم در بین مردم روستاها می توان دید.
- ◆ همکاریهای بین مردم هیچ گاه جنبه سود طلبی شخصی نداشت.
- ◆ آثار این همکاریها را در طول تاریخ، مثل انقلاب مشروطیت و انقلاب اسلامی مشاهده می کنیم.
- ◆ امروزه با تحولات اجتماعی بسیاری از انواع تعاونیهای سنتی از بین رفته است.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

- ♦ تعاونیهای ایجاد شده در ایران ریشه در تعاونیهای سنتی دارند.
- ♦ نقش جدید تعاونیها اقتباس از تمدن غرب است.
- ♦ در سالهای ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ قانون تجارت ایران به تصویب رسید.
- ♦ ماده ۱۰۷ این قانون به شرکتهای تعاونی اختصاص یافت.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه....

ماده ۱۰۷ شرکتهای تعاونی را به دو دسته تقسیم کرد:

- تعاونیهای تولید

- تعاونیهای مصرف

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

- ♦ اولین شرکت تعاونی روستایی به سبک جدید در ایران در سال ۱۳۱۴ به وسیله اداره **فلاحت** در شهرستان گرمسار تشکیل گردید.
- ♦ با شروع جنگ جهانی دوم و درگیری ایران، رشد شرکتهای تعاونی تا سال ۱۳۲۰ به تعویق افتاد.
- ♦ تا سال ۱۳۲۰ فقط سه شرکت تعاونی روستایی در ایران وجود داشت.
- ♦ همین سه شرکت هم از طرف دولت حمایت می شد.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

- ♦ از سال ۱۳۲۰ همزمان با جنگ جهانی دوم وضع اقتصادی مردم رو به وخامت گذاشت.
- ♦ همین بحران خود انگیزه ای برای پیدایش تعاونیها شد.
- ♦ در فاصله سالهای ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۰ تعداد ۱۹ تعاونی در سراسر کشور تشکیل شد.
- ♦ همه این تعاونیها از نوع تعاونی **مصرف** بودند

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

- ♦ در سال ۱۳۲۸ برای گسترش تعاونیها بر اساس ماده ۱۹ قانون کار اقدامات دیگری صورت گرفت.
- ♦ در این قانون دستور تشکیل شرکتهای تعاونی مصرف در سراسر کارگاهها و کارخانه ها داده شد.
- ♦ براساس ماده ۳ قانون تشکیل تعاونیهای تولید در دهستانها برای افزایش تولید تشکیل شد.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

- ◆ براساس ماده ۳ قانون مالیات املاک مزروعی و مالیات بردرآمد (مصوب ۱۳۲۸) **تعاونیهای تولید** تشکیل شد.
- ◆ تعاونیهای تولید در دهستانها برای افزایش تولید محصولات کشاورزی و بهبود آنها تشکیل شد.
- ◆ دولت این تعاونیها را از مالیات معاف نمود.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران ادامه.....

- ◆ امور تعاونیها در سال ۱۳۳۲ از قانون تجارت جدا شد.
- ◆ در این زمان آیین نامه تشکیل شورای عالی تعاون تصویب گردید.

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

♦ اعضای شورای عالی تعاون نمایندگان از:

- وزارت کشور
- وزارت کار
- سازمان برنامه و بودجه
- وزارت کشاورزی
- بانک کشاورزی
- چهار نماینده از اتحادیه‌های شرکتهای تعاونی

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران

ادامه.....

نام شرکت تعاونی	تعداد تعاونی	تعداد اعضا	سرمایه تعاونی به حسب میلیون ریال
شرکت تعاونی روستایی	۹۶۰	۳۵۱۹۷۲	۱۹۹
شرکت تعاونی شهری از نوع مصرف	۱۲۵	۵۴۲۴۹	۸/۱۰۸
شرکت تعاونی روستایی وابسته به بانک عمران یا کشاورزی	۹۳	۵۲۷۹۲	۵۷۰
جمع	۱۱۷۸	۴۵۹۰۰۷	۴/۳۶۴

♦ جدول آمار شرکتهای تعاونی تا پایان سال ۱۳۴۰ (برگرفته از سالنامه آماری سال ۱۳۴۹)

فصل ششم :

۱- ریشه یابی و سیر تاریخی تعاونی در ایران ادامه.....

طبق جدول

- ♦ تا سال ۱۳۴۰ جمعاً ۱۱۷۸ شرکت تعاون در سراسر کشور تشکیل شد.
- ♦ بیشتر این تعاونیها از نوع شرکتهای تعاونی روستایی بودند.

۲- تحولات شرکتهای تعاونی مصرف در ایران

- ♦ شرکتهای تعاونی از سال ۱۳۲۰ در ایران تشکیل شده اند.
- ♦ بیشتر آنها از نوع تعاونی مصرف بودند.
- ♦ از سال ۱۳۳۰ بر اثر حمایت دولت شرکتهای تعاونی روستایی ایجاد و رو به افزایش نهاد.

۲- تحولات شرکتهای تعاونی مصرف در

ایران

ادامه....

- ♦ شرکت تعاونی مصرف ارتش در سال ۱۳۲۸ در ایران تشکیل شد.
- ♦ در سال ۱۳۴۷ نام تعاونی ارتش به **تعاونی سپه** تغییر یافت.
- ♦ این شرکت از نظر اقتصادی یکی از قویترین شرکتهای تعاونی می باشد.
- ♦ تعاونی سپه با اتحادیه بین المللی تعاون در لندن در ارتباط است.

۲- تحولات شرکتهای تعاونی مصرف در

ایران

ادامه.....

- ♦ شرکتهای تعاونی ایران بر اساس تعاونی مصرف ایجاد شدند
- ♦ بعدها انواع دیگر تعاونیها تشکیل شدند.
- ♦ علاوه بر تعاونیها، ادارات دولتی نیز برای نظارت قانونی بر امور تعاونیها تأسیس گردید.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران

♦ اصول نهضت تعاون در ایران:

قواعد و ضوابطی که از عملکرد پیشگامان راچدیل الهام گرفته شده که در اکثر تعاونیهای جهان و مخصوصاً در تعاونیهای مصرف ایران حائز اهمیت فراوان است.

♦ اصول و ضوابط خاصی را تعاونیها ناگزیرند، رعایت کنند.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران

ادامه....

♦ اصول نهضت تعاون عبارت است از:

- اصل اول، عضویت در شرکت تعاونی اختیاری و داوطلبانه می باشد.
- اصل دوم، اقتصاد دموکراتیک یا دموکراسی
- اصل سوم، محدود بودن سهام
- اصل چهارم، اصل مازاد برگشتی یا اصل انصاف

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ اصل اول، عضویت در شرکت تعاونی اختیاری و داوطلبانه می باشد. درهای شرکت تعاونی بر روی همگان تحت شرایط خاصی باز است.

- شرایط عمومی

دو شرط اصل اول

- شرایط اختصاصی

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران

ادامه....

♦ شرایط عمومی اصل اول:

- اصلی که عضویت در شرکتهای تعاونی را محدود میکند

همان شرایط عقود اسلامی است که عبارت است از:

♦ شرط **اهلیت قانونی** یعنی: افراد عضو باید بالغ و عاقل، مختار، و جائزالتصرف باشند.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

▪ شرایط اختصاصی اصل اول:

شرایطی که در اساسنامه های شرکتهای تعاونی آمده باشد.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

اصل دوم، اقتصاد دموکراتیک یا دموکراسی:

- هر عضوی صرف نظر از مقدار سهم فقط یک رأی دارد
با رعایت این اصل همه اعضاء در فعالیتهای تعاونی
دارای حقوق مساوی می باشند.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ اصل سوم، محدود بودن سهام:

- هدف از تشکیل شرکتهای تعاونی تحصیل سود نمی باشد.
- هدف اصلی رفع نیازهای ضروری اعضا می باشد.
- در قانون تعاون جمهوری اسلامی ایران گرفتن سود حذف شده و به جای آن پاداش دیگری برای فعالیت اعضا در نظر گرفته شده است.

اصول و انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ اصل چهارم، اصل مازاد برگشتی یا اصل انصاف

- مازاد برگشتی همان پاداش خدمت است.
- اگر عضوی خرید یا خدمتی به تعاونی انجام داد در آخر سال به عنوان پاداش یا به عنوان سود برگشتی مبلغی به وی پرداخت می شود.

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران

- ◆ به طور کلی تعاونیها بر اساس موضوع تعاون و علت تشکیل آنها نامگذاری می شوند.
- ◆ تقسیم بندی تعاونیها در ماده ۱۸۵:
  - رشته کشاورزی
  - رشته مصرف
  - تعاونیهای کار و پیشه

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران

ادامه....

♦ انواع تعاونیها بر اساس محل تشکیل آنها:

- ۱- شرکتهای تعاونی محیط شهری و صنعتی
- ۲- شرکتهای تعاونی محیط روستایی و کشاورزی

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران

ادامه....

♦ تقسیم بندی کلی تعاونیها:

- ۱- تقسیم بندی تعاونیها بر اساس نوع فعالیت
  - ۲- تقسیم بندی تعاونیها بر اساس منطقه فعالیت
  - ۳- تقسیم بندی تعاونیها بر اساس مؤسسه ای که تحت نظارت آن فعالیت می کنند.
- سایر تقسیم بندیها هر نوع که باشد، باید با یکی از این موارد یاد شده مشابهت داشته باشد.

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تقسیم بندی تعاونیها بر اساس فعالیتهای اقتصادی در

ایران

- کشاورزی

- نفت

- صنعت

- معدن

- خدمات

۳-انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تعاونیهای مربوط به اقتصاد کشاورزی در ایران

تعاونیهای روستایی
کشاورزی } تعاونیهای کشاورزی
تعاونیهای عشایری

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تعاونیهای مربوط به اقتصاد نفت در ایران

نفت } تعاونیهای مصرف نفت

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تعاونیهای مربوط به اقتصاد صنعت و معدن در ایران

تعاونیهای صنایع

تعاونیهای صنایع دستی

صنعت و معدن

تعاونیهای تولیدی

تعاونیهای مسکن

۳-انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ **تعاونیهای مربوط به اقتصاد خدمات در ایران**

تعاونیهای مصرف
خدمات تعاونیهای اعتبار
تعاونیهای تهیه و توزیع
تعاونیهای کار و پیشه

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تقسیم بندی تعاونیها توسط سازمان مرکزی تعاون کشور

- تعاونیهای شهری غیر کارگری
- تعاونیهای شهری کارگری
- تعاونیهای روستایی و کشاورزی
- تعاونیهای کار و پیشه
- صیّادان

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تقسیم بندی تعاونیها توسط سازمان مرکزی تعاون کشور

تعاونیهای مصرف

تعاونیهای مسکن

تعاونیهای شهری غیر کارگری

تعاونیهای اعتبار شهری

تعاونیهای رشته کار و پیشه

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تقسیم بندی تعاونیها توسط سازمان مرکزی تعاون کشور

تعاونیهای مصرف

تعاونیهای اعتبار

تعاونیهای شهری کارگری

تعاونیهای مسکن

تعاونیهای تولید

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

◆ تقسیم بندی تعاونیها توسط سازمان مرکزی تعاون کشور

تعاونیهای روستایی

تعاونیهای روستایی و کشاورزی

تعاونیهای کشاورزی

۳- انواع شرکتهای تعاونی در ایران ادامه....

♦ تقسیم بندی تعاونیها توسط سازمان مرکزی تعاون کشور

تعاونیهای کار

تعاونیهای خدماتی

تعاونیهای تولیدی

تعاونیهای تهیه و توزیع

تعاونیهای مشاغل آزاد

تعاونیهای صنایع

تعاونیهای صنایع دستی

تعاونیهای کار و پیشه

۴- تعاونیهای روستایی ایران

♦ تعاونیهای روستایی قدیمی ترین تعاونی در کشور ایران هستند.

♦ تعریف تعاونی روستایی:

شرکت تعاونی روستایی با مشارکت کشاورزان، باغداران، دامداران، دامپروران، پرورش دهندگان کرم ابریشم، زنبورداران، ماهیگران و روستاییان شاغل در صنایع محلی روستایی و یا کارگران کشاورزی برای تمام یا قسمتی از مقاصد تعاونیها تشکیل می شوند.

۴- تعاونیهای روستایی ایران

ادامه.....

♦ اهداف تشکیل تعاونی روستایی:

- الف- قبول پس انداز و سپرده اعضا
- ب- خرید و تهیه وسایل مورد نیاز و مصرف
- ج- انجام عملیات جمع آوری، نگهداری، تبدیل و غیره...
- د- انجام خدمات جهت بهبود حرفه ای یا زندگی
- ه- بهره برداری جمعی
- و- تأمین اعتبارات و وامهای مورد نیاز

۴- تعاونیهای روستایی ایران

ادامه.....

- ◆ بیش از ۹۰٪ روستاها را تحت پوشش این تعاونیها قرار دارند
- ◆ شرکتهای تعاونی روستایی عضو اتحادیه روستایی هستند
- ◆ همه این اتحادیه ها زیر نظر اتحادیه مرکزی در تهران قرار دارند
- ◆ اتحادیه مرکزی نقش اساسی را در بازرگان خارجی دارند
- ◆ تعاونیهای روستایی در ابعاد مختلف مثل توزیع مواد اولیه و کالاهای مصرف و پرداخت وام اقدام می نمایند.
- ◆ مازاد محصول روستاییان را خریداری و در نقاط دیگر کشور به مصرف می رسانند

۴- تعاونیهای روستایی ایران

ادامه.....

- ♦ شرکتهای تعاونی کشاورزی نیز در کشور وجود دارند
- ♦ تعاونیهای کشاورزی توسط مردم به وجود آمده اند ولی روستایی نیستند
- ♦ این تعاونیها تحت پوشش مراکز خدمات تولیدی و عمرانی قرار دارند

ارتباط تعاونیهای روستایی با بازرگانی خارج

- ♦ با رشد کشاورزی و سیاست گسترش صادرات غیر نفتی نیاز به ارتباط با بازرگانی خارجی محسوس است.
- ♦ بعد از انقلاب، با گسترش تعاونیها و فعالیتها و نیاز به خرید محصولات و توزیع بذر و کود، زمینه های لازم را برای فعالیت در بازرگانی خارجی بیشتر می کند.
- ♦ میزان و کیفیت ورود به بازرگانی خارجی با میزان فعالیت آنها رابطه مستقیم دارد.

- ◆ اقدامات گسترده صادرات در تعاونیها از سال ۱۳۶۱ آغاز شد
- ◆ عمده ترین محصول صادر شده در سال ۱۳۶۱ پیاز محصول اصفهان بود
- ◆ در سال ۱۳۶۴ صادرات غیر نفتی به ۱۲٪ رسید
- ◆ سپس شرکتهای تعاونی اقدام به واردات بذرهاى مورد نیاز خود کردند

۵- تعاونیهای عشایری

- عشایر سهم قابل توجهی در کشور دارند
- در فعالیت بازرگانی خارجی هم نقش داشتند
- تعاونیهای عشایر در سال ۱۳۵۷ تأسیس شدند
- هدف از تأسیس تعاونی عشایری اجرای ماده ۴۴ قانون اساسی ایران بود

۵- تعاونیهای عشایری

ادامه.....

اهداف تعاونیهای عشایری

- واگذاری کار به مردم
- سبک شدن هزینه، از دوش دولت
- ایجاد ارتباط بین جامعه عشایری
- مبارزه با پيله وران و سلف خران و غارتگران
- برقراری رابطه عادلانه
- آموزش فنی

۵- تعاونیهای عشایری

ادامه.....

اهداف تعاونیهای عشایری ادامه....

- کمک به تولیدات دامی و صنایع دستی عشایر
- تهیه و توزیع امکانات تولیدی
- ایجاد بازار فروش
- کمک به خود کفایی کشور
- ایجاد تشکل در عشایر جهت تسهیل در خدمات فرهنگی

۵- تعاونیهای عشایری

ادامه.....

- شرکتهای تعاونی عشایر تحت نظارت اتحادیه مرکزی مستقر در تهران فعالیت می کنند
- در حال حاضر ۱۶ اتحادیه و ۲۵۷ تعاونی وجود دارد
- ارتباط با بازرگانی خارجی از طریق اتحادیه مرکزی صورت می گیرد
- مهمترین صادرات غیرنفتی عشایر کرک است که ایران دومین کشور تولید کننده این محصول است

۵- تعاونیهای صنایع دستی

تعریف شرکت تعاونی صنایع دستی:

شرکتی که برای تهیه مواد اولیه و سائل مورد نیاز حرفه ای اعضا و یا ساخت یا تغییر شکل کالاهای مربوط و یا عملیات تکمیلی صنایع مذکور یا فروش آنها بین صاحبان حرفه ها و صنایع دستی تشکیل می شود

فصل ششم :

۵- تعاونیهای صنایع دستی

علت اهمیت تعاونیهای صنایع دستی

- به دلیل این است که با تولید سرو کار دارد

فصل ششم :

۵- تعاونیهای صنایع دستی

ادامه.....

- در سال ۱۳۴۲ تعاونی صنایع دستی با کمک و حمایت وزارت اقتصاد تأسیس شد
- سپس به وزارت **صنایع** منتقل شد
- اداره امور شرکتهای تعاونی صنایع با وظایف خاصی دایر شد

اهداف تعاونیهای صنایع دستی:

- بررسیهای لازم به منظور تهیه طرح تعاونیهای صنایع دستی
- کمک به توسعه و فعال نمودن تعاونی
- فراهم آوردن امکانات در استانها
- تهیه و توزیع مواد اولیه
- راهنمایی در خط تولید

اهداف تعاونیهای صنایع دستی:

ادامه.....

- شرکت در جلسات مجمع
- اعطای وام
- نظارت کلی بر تعاونیها
- فراهم نمودن زمینه تشکیل و تقویت تعاونی
- کمکهای فنی، مالی، اعتباری و غیره به تولید کنندگان

فصل ششم:

تعداد تعاونیهای صنایع دستی:

- در حال حاضر ۱۰۹ تعاونی در سراسر ایران وجود دارد
- در سال ۱۳۵۶ تعداد عضو آنها ۴۵۶۲ نفر
- در سال ۱۳۶۷ تعداد آن به ۲۳۰۲۲ نفر افزایش یافت
- عامل ارتباط این تعاونیها برای صادرات و واردات سازمان صنایع دستی است

فصل ششم :

۵- تعاونیهای معدن

- قانون تعاونیهای معدن در سال ۱۳۶۲ به تصویب رسید
- در سال ۱۳۶۴ اساسنامه تدوین شد
- اهداف تعاونی معدن در ماده ۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی آمده است

۵- تعاونیهای معدن

ادامه.....

براساس این قانون که در سال ۶۲ به تصویب رسید بهره برداری به تعاونیهای معدن واگذار شد عبارتند از:

- بهره برداری از معادن بزرگ به بخش دولتی واگذار شده است.
- جهت اکتشاف معادن ضوابط و معیارهای مشخصی در نظر گرفته شده است.
- بهره برداری معادن طبقه اول نظیر سنگ آهک و نمک طعام .... برای مقدار و مدت معینی به بخش خصوصی واگذار می شود.

فصل ششم:

اهداف تعاونیهای معدن

- تشکیل و گسترش شرکتهای تعاونی
- انجام هرگونه کمک جهت رشد تعاونیهای معدن
- ارائه خدمات فنی، بازرگانی، معدنی و تهیه طرحهای تولیدی
- نظارت فنی و مالی
- تهیه برنامه های آموزشی و کارآموزی و بازدید
- تدوین اساسنامه
- برگزاری و شرکت در سمینارها

فصل ششم :

اهداف تعاونیهای معدن

ادامه.....

- ایجاد ارتباط با سازمانهای بین المللی مشابه
- فراهم نمودن تسهیلات مالی، تأمین مواد اولیه و کادر فنی
- بهره برداری و استخراج معادن بزرگ
- نظارت فنی و مالی
- انجام سایر فعالیتها

فصل ششم :

۵- تعاونیهای معدن

- سازمان مرکزی تعاونیهای معدنی در سال ۱۳۶۶ به تصویب رسید.
- تاکنون ۱۱۷ تعاونی معدنی با ۱۲۰۰ عضو زیر نظر این سازمان قرار دارد.
- کلیه واردات و صادرات زیر نظر این سازمان عمل می کنند.

فصل ششم :

۵- تعاونیهای مرز نشینان

- تعاونیهای مرزی به دلایل مختلف بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به وجود آمدند:

- محدودیتهای وارداتی

- اختلاف بین نرخ ارز رسمی و بازار آزاد

- امکان وجود صرفه اقتصادی

- براساس موارد بالا مرز نشینان بر آن شدند که در سال ۱۳۶۱ تعاونیهای مرزی را تشکیل دهند.

اهداف تعاونیهای مرز نشینان

- امکان استفاده بهتر از مبادلات مرزی
- سوق دادن قاچاق به طرز فعالیت سالم
- شکستن بازار سیاه مواد غذایی در منطقه
- کاهش مشکلات دولت در شرایط فعلی در زمینه رساندن امکانات به مرز نشینان
- جلوگیری از مهاجرت روستاییان
- بهبود وضع مردم منطقه

شرکتهای تعاونی مصرف ایران

فهرست مطالب

- ۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران
- ۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آن
- ۳- اثرات اجتماعی و اقتصادی تعاونیهای مصرف کنندگان
- ۴- شرکتهای تعاونی مسکن در ایران
- ۵- شرکتهای تعاونی اعتبار
- ۶- شرکتهای تعاونی کار و پیشه
- ۷- تعاونیهای صیادان

۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران

تعاونی مصرف را بهتر است تعاونی مصرف کنندگان
بنامیم زیرا:

این مصرف کنندگان هستند که برای تهیه مواد مصرفی
خود، تعاونی تشکیل میدهند.

- اصطلاح انگلیسی آن: Consumer Cooperative

- بنابر این بهتر است ما هم تعاونی مصرف کنندگان
بنامیم نه تعاونی مصرف

۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران

ادامه.....

- ♦ شرکتهای تعاونی مصرف کنندگان دارای مبدأ کاری است
- ♦ ابتدا در مراکز کاری ایجاد شده بعد در جاهای دیگر
- ♦ این تعاونیها را کسانی تشکیل میدهند که بنفسه دارای استطاعت مالی نمی باشند

۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران

ادامه....

♦ علت قدمت تعاونی مصرف در ایران و جهان:

- به علت اینکه قلمرو مصرف و تنوع کالاهای مصرفی وسیع و بی شمار است.
- انسان اساساً موجودی مصرفی می باشد.
- توسعه اقتصاد مصرف در هر کشور منوط به آن است که مصرف کنندگان از قدرت کافی خرید برخوردار باشند.

۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران

ادامه....

♦ علت همکاری مصرف کنندگان تحت عنوان تعاونی مصرف:

- به علت اینکه علاوه بر هدف اجتماعی
- دارای هدف اقتصادی هم می باشد
- باعث بالابردن قدرت خرید مواد مصرفی می شود
- با سهولت بدست آوردن کالاهای مصرفی

۱- شرکتهای تعاونی مصرف ایران

ادامه....

- ◆ در اقتصاد آزاد داد و ستد بیشتر، سود فردی مطرح است
- ◆ دو هدف تولید کننده } (۱) ارزان خریدن مواد اولیه
(۲) گران فروختن محصول خود
- ◆ وجود واسطه ها هم در این میان باعث افزوده شدن بهای کالاهای مصرفی می شوند
- ◆ شرکتهای تعاونی یگانه راه حل صحیح این مشکل هستند

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

انواع مشکلات تعاونیها در ایران

- ۱- مرغوب نبودن کالا و گران بودن آن و نقش بعضی از دلال ها در اضافه شدن بهای کالا
- ۲- چگونگی و از کجا تهیه کردن کالاهای مورد نیاز اعضا
- ۳- کمبود اعتبار و ضعف بنیة مالی

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

ادامه.....

۱- چگونه و از کجا تهیه کردن کالاهای مورد نیاز اعضا

- تعاونیها در صدد می آیند تا کالا های مورد نیاز خود را مستقیماً از تولید کننده تهیه کنند
- گاهی خود شرکتهای تعاونی واحدهای تولیدی را ایجاد می کنند
- بعضی از تعاونیها از کارخانه های تولیدی سهام می خردند

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

۲- مشکل کمبود اعتبار و ضعف بنیة مالی

سه روش پیشنهادی برنارد لاورنی برای حل مشکل مالی:

۱- به وسیله فروش سهام

۲- با اندوختن ذخایر به اندازه کافی

۳- گرفتن وام

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

فایده روشهای پیشنهادی برنارد لاورنی

۱- فایده نام نویسی و خرید سهام

- فروش سهام برای بیشتر شرکتها و بانکها وسیله عادی به دست آوردن سرمایه است

- به دلایلی فروش سهام در تعاونیها ناموفق بوده

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

♦ علت ناموفق بودن فروش سهام در تعاونیها

- الف) غالب سهامداران سرمایه کافی ندارند.
- ب) بعضی از تعاونیها به دلایلی از دادن و گرفتن بهره به سهام خود داری کردند.
- ج) ناچیز بودن سهم، تعاونیها را با کمی سرمایه روبرو کردند.

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

♦ راه حل های ممکن برای موفقیت فروش سهام

- تشویق برای خرید سهام بیشتر
- پرداختن سود بیشتر به سهام بعدی و نداشتن مشکل برای استرداد سهام خود
- تشویق به خرید چند سهم دیگر در صورت نداشتن پول با اقساط
- کاهش مازاد برگشتی و افزایش سرمایه

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

♦ روشهای افزایش سرمایه تعاونیها با توجه به پیشنهاد برنارد لاورنی
ادامه....

۲- استفاده از ذخایر قانونی و احتیاطی که از میزان مازاد بازگشتی بکاهند و بر میزان ذخایر بیفزایند.

- چون در آن واحد نمیتوان هم افزایش اعتبار کرد و هم با پرداخت سود بیشتر اعضاء را خشنود نگه داشت.

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

♦ دو اصل در روش شرکتهای تعاونی در رابطه با مازاد برگشتی:

الف) پس از پرداخت سود سهام، تنها ۳٪ از سود ویژه به عنوان مازاد برگشتی پرداخت شود

ب) اساساً کل مازاد برگشتی در هر سال از ۳ تا ۴ درصد کل سرمایه تجاوز نکند

به این روش با افزایش ذخایر احتیاطی و قانونی خود می توانند به فعالیت اقتصادی بپردازند

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

♦ روشهای افزایش سرمایه تعاونیها با توجه به پیشنهاد برنارد لاورنی
ادامه.....

۳- صندوق پس انداز و وام صرفه جویی

- راه دیگر برای حل مشکل مالی تعاونیها، کمک سازمانهای اعتباری دولتی
و بانکهاست

- آخرین تدبیر در کشور ایران این است که درصدی از مبلغ پرداختی
به کارگران به عنوان سهمین شدن در سود کارخانجات به اتحادیه تعاونی
آنها داده می شود بدینوسیله اتحادیه امکان فعالیت بیشتری را پیدا می
کند.

فصل ششم :

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

◆ مشکل عمده تعاونیها

- رقابت با مؤسسات خصوصی و کارشکنیهای که آن مؤسسات برای تضعیف تعاونیها می کنند
- برای مقابله با این مشکل **تقویت بنیه مالی** شرکتهای تعاونی ضروری است

فصل ششم:

۲- مشکلات تعاونیهای مصرف کنندگان و راه حل آنها

◆ مشکل تعاونیهای تهران در بررسیهای دانشگاه تهران:

- ضعف مدیریت
- به جای خرید از تولید کنندگان، خرید از واسطه ها و دلالان
- به همین دلیل گاهی قیمتها بالاتر از نرخ متعارف بازار می شود

۳- اثرات اجتماعی اقتصادی تعاونیهای مصرف کنندگان

- ♦ هدف تعاونیها نزدیک کردن تولید کننده و مصرف کننده است
- ♦ رسیدن اعضاء به رفاه اقتصادی و پیشرفت اجتماعی
- ♦ اساساً مصرف کننده منفرد مورد بهره برداری قرار می گیرد

۳- اثرات اجتماعی اقتصادی تعاونیهای مصرف کنندگان

ادامه....

♦ **ضررهایی که مصرف کنندگان منفرد می بینند:**

- الف) خرید مایحتاج به قیمت گران
- ب) کم فروشی و ضرر و زیان برای مصرف کننده
- ج) عدم نظارت مصرف کننده در ماهیت کالا
- د) امر نسیه قدرت کاذب به وجود می آورد فروشنده هم خود به خود حق گران فروختن را پیدا می کند.

۴- شرکت‌های تعاونی مسکن در ایران

تعریف تعاونیهای مسکن:

شرکت تعاونی مسکن شرکتی است که برای تمام یا قسمتی از امور مشروحه زیر تشکیل می شود:

الف) تهیه زمین و تقسیم آن بین اعضاء نقداً یا اقساط

ب) ساختمان طبقات مسکونی و فروش آپارتمانها به اعضاء نقداً یا اقساط

ج) خرید واحدهای مسکونی و فروش آن به اعضاء

د) واگذاری واحدهای ملکی شرکت به صورت اجاره

ه) انجام خدمات نقشه کشی و غیره برای اعضاء

و) انجام تعمیرات ساختمانی ملکی اعضاء

۴- شرکت‌های تعاونی مسکن در ایران

اهداف تعاونیهای مسکن:

- الف) تهیه زمین و تقسیم آن بین اعضاء نقداً یا اقساط
- ب) ساختمان طبقات مسکونی و فروش آپارتمانها به اعضاء نقداً یا اقساط
- ج) خرید واحدهای مسکونی و فروش آن به اعضاء
- د) واگذاری واحدهای ملکی شرکت به صورت اجاره
- ه) انجام خدمات نقشه کشی و غیره برای اعضاء
- و) انجام تعمیرات ساختمانی ملکی اعضاء

۴- شرکتهای تعاونی مسکن در ایران

ادامه.....

حمایتهای دولت به تعاونیهای مسکن:

دو مؤسسه وابسته به دولت:

- بانک رهنی که بعدها به نام بانک مسکن تغییر یافت
- بانک رفاه کارگران

۴- شرکت‌های تعاونی مسکن در ایران

ادامه.....

♦ تعداد تعاونی‌های مسکن

- در سال ۱۳۵۵ تعداد تعاونی‌های مسکن ۶۰۴ تعاونی بود

- در سال ۱۳۶۷ به ۵۲۲۳ تعاونی افزایش یافت

۴- شرکتهای تعاونی مسکن در ایران

ادامه.....

انواع تعاونیهای مسکن:

- ۱- تعاونیهای مسکن شهری غیر کارگری (بیشتر کارمندی و با تعداد اعضای بیشتر)
- ۲- تعاونیهای مسکن کارگری

۴- شرکت‌های تعاونی مسکن در ایران

ادامه.....

مشکلات تعاونیهای مسکن:

- ♦ بدلیل اینکه تعاونیهای مسکن در ایران قادر به خرید مسکن نمی باشند نمی توانند فعالیت چشمگیری داشته باشند
- ♦ برای پیشرفت فعالیت تعاونیهای مسکن لازم است که دولت حمایت بیشتری بکند از قبیل دادن زمین به بهای ارزان یا به صورت اجاره ای و یا دادن اعتبار از طریق وامهای کم بهره

پیشنادهایی برای حل مشکل تعاونیهای مسکن:

- ۱- اصلاح سیستم اعتبار مسکن و ایجاد تسهیلات در اعطای وامهای خانه سازی
- ۲- راه حل منطقی و تصمیم قطعی و سنجیده به منظور کنترل قیمت
- ۳- هماهنگی بین سازمانهایی که در کار مسکن فعالیت می کنند
- ۴- تشویق بخش خصوصی به شرکت در خانه سازی
- ۵- تشکیل سازمان مرکزی یا اتحادیه جهت نظارت

پیشنهادهایی برای حل مشکل تعاونیهای مسکن: ادامه.....

- ۶- حمایت دولت از نهضت تعاونی مسکن
- ۷- واگذاری اراضی متعلق به دولت با شرایط سهل
- ۸- آموزش تعاون و آگاه ساختن مردم به نهضت تعاون
- ۹- سازمانهای دولتی با ارشاد نهضت تعاونی مسکن به نیروی مردم تکیه کنند
- ۱۰- از طریق معافیتهای معاملاتی یا تخفیف در تعرفه ها تعاونیها حمایت شوند

۵- شرکت‌های تعاونی اعتبار

تعریف:

شرکتی است که بین افراد گروه‌های شغلی مختلف طبق آیین نامه ای که به وسیله سازمان مرکزی تعاون تهیه شده و به تصویب شورای پول و اعتبار رسیده برای تحقق مقاصد مشخصی تشکیل می شود

۵- شرکتهای تعاونی اعتبار

اهداف شرکتهای تعاونی اعتبار

الف) باز کردن حساب سپرده های مختلف برای اعضای تعاونی

ب) پرداخت وام با دریافت بهره به اعضای تعاونی

ج) انجام سایر خدمات اعتباری برای اعضا

۵- شرکتهای تعاونی اعتبار

انواع شرکتهای تعاونی اعتبار

الف) شرکتهای تعاونی شهری غیر کارگری

ب) شرکتهای تعاونی شهری کارگری

۵- شرکت‌های تعاونی اعتبار

الف) شرکت‌های تعاونی شهری غیر کارگری

- تعاونی غیر کارگری شامل کارمندان و کسانی که شغل آزاد دارند، می شود
- این تعاونی‌های اعتبار، گسترش فراوانی ندارند

۵- شرکتهای تعاونی اعتبار

ب) شرکتهای تعاونی شهری کارگری

- قبل از تشکیل تعاونیهای اعتبار، بدلیل نیاز مالی فوری، کارگران مجبور بودند از رباخواران و یا کارفرمایان اقدام به تحصیل وام با بهره زیاد و رفع مشکل نمایند

- این کار از نظر مالی به زیان آنها تمام می شد.

۵- شرکت‌های تعاونی اعتبار

ب) شرکت‌های تعاونی شهری کارگری ادامه.....

- دولت برای رفع مشکلات، بانک رفاه کارگری را در سال ۱۳۴۰ تأسیس کرد.
- دولت از طریق بانک رفاه اعتبار لازم را برای تشکیل تعاونی اعتبار در اختیار کارگران گذاشت.

۵- شرکتهای تعاونی اعتبار

- ♦ شرکتهای تعاونی اعتبار در حد خود موفق بودند ولی رشد موفقى نداشتند.
- ♦ در سال ۱۳۵۵ تعداد ۷۵۹ تعاونی
- ♦ در سال ۱۳۶۷ جمعاً ۸۶۷ تعاونی رسیده است.
- ♦ این تعاونیها تنها تعاونیهایی هستند که بعد از انقلاب رشد نکرده اند.
- ♦ شاید دلیل آن همان اعتباری بودن آنها باشد

فصل ششم :

۶- شرکتهای تعاونی کار و پیشه

تعریف:

این تعاونیها مشتمل بر تعاونیهای مختلفی هستند که به گونه ای با فعالیتهای مختلف کار و پیشه وری در ارتباط هستند و به طور عمده شامل تعاونیهای خدماتی، تولیدی، تهیه و توزیع، مشاغل آزاد، صنایع دستی می باشند

فصل ششم :

۶- شرکتهای تعاونی کار و پیشه

انواع تعاونی کار و پیشه:

تعاونیهای شهری غیر کارگری
(توسط پیشه وران)

تعاونیهای شهری کارگری
(توسط کارگران)

۶- شرکتهای تعاونی کار و پیشه

- تعاونیهای کار
  - تعاونیهای خدماتی
  - تعاونیهای تولیدی
  - تعاونیهای تهیه و توزیع
  - تعاونیهای مشاغل آزاد
  - تعاونیهای صنایع
  - تعاونیهای صنایع دستی
- تعاونیهای کار و پیشه

تعداد تعاونیهای کار و پیشه

- ♦ در سال ۱۳۵۵ تعداد آنه ۴۰۳ تعاونی
- ♦ در سال ۱۳۶۷ تعداد به ۳۷۸۹ تعاونی افزایش پیدا کرد
- ♦ تعاونیهای شهری غیر کارگری

- خدماتی	۵۷۸	- مشاغل آزاد	۴۴۲
- تولیدی	۱۰۴۷	- صنایع	۱۰۳
- تهیه و توزیع	۱۳۸۵	- تعاونیهای کار	۳۶
- صنایع دستی	۱۰۹		

۶- شرکتهای تعاونی کار و پیشه

اهداف تعاونیهای تهیه و توزیع:

الف) تهیه انواع خدمات وابسته به شغل و ایجاد انبار و وسایل حمل

ب) انجام عملیات مقدماتی و یا تبدیل کالاهای مورد نظر

ج) تهیه کالا به منظور توزیع آن بین اعضا

۷- تعاونیهای صیادان

تعریف:

شرکتی است که با عضویت صیادان ماهی و سایر آبزیان برای تمام یا قسمتی از مقاصد تدوین شده تشکیل می شوند.

۷- تعاونیهای صیادان

اهداف:

- الف) تدارک خدمات جمعی برای افراد شرکت
- ب) صید ماهی و سایر آبزیان پس از کسب پروانه
- ج) تأسیس فروشگاه
- د) پرداخت مساعده به صیادان
- ه) تهیه وسایل و تأمین نیازمندیهای حرفه ای و خانوادگی صیادان

۷- تعاونیهای صیادان

تعداد تعاونیهای صیادان:

- در سال ۱۳۶۷ تعداد ۱۶۱ تعاونی
- در بین سالهای ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۵ رشد ناچیزی داشت
- در سال ۱۳۶۶ تعداد ۲۵ تعاونی و در سال ۱۳۶۷ تعداد ۸۶ تعاونی اضافه شد
- دلیل عمده این تحول را می توان انتقال شرکت سهامی شیلات را از وزارت کشاورزی به جهاد سازندگی دانست

۷- تعاونیهای صیادان

اقدامات حمایتی:

- الف) بیمه های تأمین اجتماعی و نقص عضو
- ب) پیشینی وام معیشتی به مبلغ ۱۴ میلیارد در قانون بودجه
- ج) اختصاص ۵ میلیارد وام لوازم صیادی
- د) آزادی فروش ماهی و جمع آوری ماهیان صنعتی که در اختیار شیلات است

۷- تعاونیهای صیادان

ضعف عمده تعاونیهای صیادان

- ♦ عدم حضور مستقیم در صحنه بازرگانی خارجی
- ♦ شرکت سهامی شیلات بعد از خرید محصول از صیادان کار صادرات را انجام میدهد

فصل ششم :

جایگاه تعاون و چگونگی اداره تعاونیها در ایران

۱- تعاونی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۲- چگونگی اداره تعاونیهای ایران

۳- ارکان شرکتهای تعاونی تعاونیهای ایران

۴- هیئت مدیره تعاونیها

۵- نظر کلی در باره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن
مشکلات

فصل ششم :

۱- تعاونی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

♦ جایگاه تعاون در قانون به دو شکل مورد بررسی قرار می گیرد

- الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی
- ب) تعاون به عنوان یک بخش از بخشهای مربوط به فعالیتهای اقتصادی جامعه ایرانی

۱- تعاونی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

ادامه.....

الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی

- یکی از ویژگیهای مهم جامعه اسلامی روحیۀ تعاون و همکاری برادرانه در امور و مسائل خیریه است. آیه زیر دلیل محکمی بر این ادعا می تواند باشد:

تعاونوا علی البر و التقوی و لا تعاونوا علی الاثم و العداوان

فصل ششم :

الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی

♦ آیه شریفه به عنوان یک اصل و دستورالعمل مطرح است

تعاونوا علی البرّ و التقوی و
لا تعاونوا علی الاثم
والعدوان

فصل ششم :

الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی

- در این آیه از مسلمانان دعوت می شود:

۱- در نیکی و پرهیز کاری و هر نوع رفتار نیک با همدیگر همکاری کنید.

۲- در برابر امور جز آن (نیکی و پرهیز کاری) به خصوص اموری که به دشمنی می انجامد از همکاری یکدیگر امتناع ورزید.

فصل ششم :

الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی
ادامه.....

- می توان ریشه این اصل و دستورالعمل را به عنوان ابزاری در جهت نفی سلطه استثمار و بهره کشی انسان از انسان دانست.
- در بند ۱۵ اصل دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی آمده است:

♦ دولت موظف است در جهت ایجاد و توسعه و تحکیم روحی^ه تعاون و همکاری در جامعه اسلامی تلاش نماید.

فصل ششم :

الف) تعاون به عنوان یک اصل و پایه و استوار اسلامی
ادامه....

♦ اثر اصل تعاون در فرد:

فردی

اصل تعاون به هر انسان دو شخصیت می بخشد

اجتماعی

- اصل تعاون بین فرد و جامعه پیوند ناگسستنی ایجاد می کند

- دوگانگی را در فرد از بین می برد

- مالکیت شخصی از فردیت کامل خارج می شود.

فصل ششم:

ب) تعاون به عنوان یک بخش از بخشهای اقتصادی جامعه ایرانی
ادامه....

♦ اصل ۴۴ قانون جمهوری اسلامی ایران:

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی
ایران بر پایه سه بخش استوار است

- دولتی
- تعاونی
- خصوصی

♦ در قانون، تعاون به عنوان یک بخش از نظام اقتصادی مطرح می باشد

فصل ششم :

ب) تعاون به عنوان یک بخش از بخشهای اقتصادی جامعه ایرانی ادامه....

- ♦ هدف قانون جمهوری اسلامی ایران رسیدن به یک تعادل در سه بخش میباشد
- ♦ متأسفانه هنوز در جامعه پس از گذشت چند سال از پیروزی انقلاب به این هدف دست نیافته ایم
- ♦ در این میان بخش تعاون از دو بخش دیگر به مراتب ضعیف تر و ناتوان تر است
- ♦ علت نرسیدن به تعادل اقتصادی می تواند مشکلات مختلف خارجی و داخلی باشد

فصل ششم :

ب) تعاون به عنوان یک بخش از بخشهای اقتصادی جامعه ایرانی
ادامه....

- ♦ دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام به برنامه ریزی پنج ساله کرد
- ♦ در سال ۱۳۷۰ در ماده قانون تعاون را تصویب کرد
- ♦ در اجرای این قانون وزارت تعاون را تشکیل داد

فصل ششم:

اهداف بخش تعاون در ماده ۱ قانون جمهوری اسلامی

- الف) ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه
- ب) قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل ندارند
- ج) پیشگیری از تمرکز ثروت در دست افراد خاص برای اجرای عدالت
- د) جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت

فصل ششم:

اهداف بخش تعاون در ماده ۱ قانون جمهوری اسلامی ادامه.....

ه) قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار
نیروی کار

و) پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به غیر

ز) توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی در بین مردم

۲- چگونگی ادارهٔ تعاونیهای ایران

- ♦ برای ادارهٔ شرکتهای تعاونی باید **اساسنامه ای** باشد که بر طبق قوانین و مقررات جاری مملکتی رئیس کلی وظایف و تکالیف هر یک از اعضای شرکت تعاونی را معین کرده باشد، در واقع دستورالعمل کلی برای کارکنان تعاونی در آن مندرج باشد
- ♦ در ماده **پنج قانون بخش تعاون،** قوانین و مقررات شرکتهای تعاونی مطرح شده است.

۲- چگونگی ادارهٔ تعاونیهای ایران

ادامه....

♦ ماده پنج قانون بخش تعاون می گوید:

اساسنامه هر یک از تعاونیها با رعایت مقررات این قانون شامل نکات زیر باشد: نام با قید کلمه تعاونی، هدف، موضوع، نوع، حوزهٔ عملیات، مدت، مرکز اصلی عملیات و نشانی، میزان سرمایه، مقررات مربوط به عضو، ارکان، مقررات مالی و کار، انحلال و تصفیه.

۲- چگونگی ادارهٔ تعاونیهای ایران

- ♦ برای آنکه در تدوین اساسنامه مشکلی پیش نیاید فرم اساسنامه دریافت می کنند.
- ♦ فرم اساسنامه را در گذشته از سازمان تعاون یا وزارت کار و یا وزارت کشاورزی دریافت می کردند.
- ♦ اکنون فرم اساسنامه را از وزارت تعاون دریافت می کنند.

۲- چگونگی ادارهٔ تعاونیهای ایران

ادامه....

♦ اصول کلی اساسنامه

- اهلیت شرکا، بدین معنی است که هر یک از اعضای تعاونی علاوه بر اینکه باید بالغ، عاقل، مختار، و جائزالتصرف باشد، مطابق ماده ۸ قانون بخش تعاون باید مستلزم به اهداف بخش تعاونی و اساسنامه قانونی آن تعاون باشد. و مطابق ماده ۹ شرایط عضویت را دارا باشند.

۲- چگونگی ادارهٔ تعاونیهای ایران

- در ماده ۹ قانون بخش تعاون، شرایط عضویت تعاون عبارت است از:

- الف) تابعیت جمهوری اسلامی ایران
- ب) عدم ممنوعیت قانونی و حجر ورشکستگی به تقصیر
- ج) عدم سابقه ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
- د) درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامهٔ تعاونی
- ه) عدم عضویت در تعاونی مشابه

فصل ششم:

۳- ارکان شرکتهای تعاونی ایران

♦ ارکان شرکتهای تعاونی طبق ماده ۲۹ قانون

ارکان تعاونی

- الف- مجمع عمومی
- ب- هیئت مدیره
- ج- بازرسی

♦ ماده ۳۰ قانون در باره مجمع عمومی می گوید:

- مجمع عمومی که بر اساس این قانون بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکتهای تعاونی می باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام الاختیار آنها به صورت عادی و فوق العاده تشکیل می شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط یک رأی دارد.

♦ مجمع عمومی دارای سه قسمت است:

الف- مجمع عمومی مؤسس

ب- مجمع عمومی عادی

ج- مجمع عمومی فوق العاده

۳- ارکان شرکتهای تعاونی ایران

ادامه.....

♦ **تعریف مجمع عمومی مؤسس در ماده ۳۱ قانون بخش تعاون:**

عبارت است از عده ای افراد واجد شرایط
عضویت در تعاونی مربوط که اقدام به تأسیس
تعاونی می نمایند

♦ وظایف مجمع عمومی مؤسس طبق ماده ۳۲:

- تهیه و پیشنهاد اساسنامه طبق قانون و مقررات
  - دعوت به عضویت افراد واجد شرایط
  - تشکیل اولین مجمع جهت تصویب اساسنامه و تعیین هیئت مدیره
- وظایف

- ◆ پس از تشکیل اولین جلسه و تعیین هیئت مدیره وظایف مجمع مؤسس پایان می یابد.

♦ تعریف مجمع عمومی عادی یا سالیانه:

این مجمع از کلیه اعضای تعاونی مرکب است، اصولاً سالیانه تشکیل می شود، ولی در هنگام سال ممکن است بنا به تقاضای هیئت مدیره و یا به الزام مقررات قانونی و یا به تقاضای کتبی عده ای از سهام داران و یا بازرسان یا بازرسان شرکت تشکیل گردد.

♦ **مجمع عمومی در شرکتهای تعاونی**
عالیترین مرجع قدرت می باشد.

♦ **وظایف مجمع عمومی عادی طبق ماده ۳۴:**

- **انتخاب یا عزل هیئت مدیره و بازرس یا بازرسان**
- **رسیدگی به حسابها و تصویب ترازنامه ها**
- **تصویب آیین نامه های اجرایی**
- **تصویب بودجه سالانه**
- **ازدیاد یا تقلیل سرمایه**

♦ مجمع عمومی فوق العاده

این مجمع در مواقع ضروری که انجام یکی از موضوعهای زیر ایجاب نماید، بنا به تقاضای هیئت مدیره و یا الزام قانون و یا تقاضای کتبی عده ای از صاحبان سهام و یا بازرسان شرکت تشکیل می شود.

♦ وظایف مجمع عمومی فوق العاده طبق ماده ۳۵ قانون

مجمع عمومی فوق العاده به منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون) تصمیم گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیئت مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می گردد.

۴- هیئت مدیره تعاونیها

♦ هیئت مدیره طبق ماده ۳۶ قانون بخش تعاون:

- اداره امور تعاونی برعهده هیئت مدیره است
- هیئت مدیره مرکب از ۳ تا ۷ نفر عضو اصلی و تا یک سوم عضو علی البدل می باشد
- برای تعاونیهای بزرگ در مقابل هر ۴۰۰ نفر یک نفر عضو اصلی و یک نفر عضو علی البدل اضافه می شود
- تعداد از ۱۵ نفر بیشتر نباشد
- اعضاء برای مدت دو سال با رأی مخفی انتخاب می شوند

۴- هیئت مدیرهٔ تعاونیها

ادامه.....

♦ وظایف هیئت مدیره طبق ماده ۳۷ قانون بخش تعاون:

- دعوت مجمع
- اجرای اساسنامه
- نصب و عزل و قبول استعفای مدیر عامل
- قبول درخواست عضویت
- نظارت بر مخارج جاری تعاونی

۴- هیئت مدیره تعاونیها

ادامه.....

♦ وظایف هیئت مدیره طبق ماده ۳۷ قانون بخش تعاون:

ادامه....

- تهیه و تنظیم طرحها و برنامه
- تعیین نماینده از بین اعضا
- تهیه و تنظیم دستور العملهای داخلی
- تعیین نماینده یا وکیل در دادگاهها
- تعیین و معرفی صاحبان امضای مجاز

فصل ششم :

۴- هیئت مدیرهٔ تعاونیها

- ♦ شرایط هیئت مدیره و مدیر عامل و بازرسان طبق ماده ۳۸ قانون بخش تعاون:
- اطلاعات یا تجربه لازم برای انجام وظایف
- ایمان و تعهد و التزام به اسلام
- عدم سوء سابقه مالی و یا محکومیت
- عدم عضویت در گروه های محارب
- عدم اشتها به فساد اخلاقی و مالی

فصل ششم:

۴- هیئت مدیره تعاونیها

♦ وظایف بازرسی یا بازرسان طبق ماده ۴۱ قانون بخش تعاون:

- نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور
- رسیدگی به حسابها، دفاتر، اسناد مالی،....
- رسیدگی به شکایات اعضا
- تذکر کتبی تخلفات موجود در نحوه اداره امور تعاونی

۴- هیئت مدیره تعاونیها

ادامه.....

♦ طبق ماده ۴۲ قانون بخش تعاون:

- در صورتی که **بازرسان** تشخیص دهند که **هیئت مدیره** و یا **مدیر عامل** در انجام وظایف محوله مرتکب تخلفاتی گردیده است و به تذکرات آنان ترتیب اثر نمی دهند، باید موضوع را به **مجمع عمومی** برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم لازم گزارش دهند.

۵- نظر کلی درباره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن مشکلات

دو اشکال مهم تعاونیها در ایران:

- ◆ ضعف مدیریت
- ◆ عدم آگاهی مردم از اصول تعاون

۵- نظر کلی در باره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن مشکلات ادامه.....

مشکل ضعف مدیریت تعاونیها در ایران:

- مشکل اساسی تعاونیها، نداشتن مدیر مجرب و توانا
- تعاونیها قادر به پرداخت حقوق مزایای مدیران مجرب نمی باشد
- مدیران تعاونی علاوه بر تجربه و قدرت عمل، باید خصال نیکو و صبر و حوصله هم داشته باشند.
- خدمت اعضای هیئت مدیره نیز افتخاری است و لذا باید به کار تعاونی ایمان داشته باشند یا بهتر کار کنند.

۵- نظر کلی در باره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن مشکلات ادامه.....

♦ راه حل مشکل ضعف مدیریت

- انتخاب مدیران لایق و با ایمان
- بهبود وضع اقتصادی مملکت
- عنایت بیشتر به امر تعاون

۵- نظر کلی درباره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن مشکلات ادامه.....

♦ مشکل عدم آگاهی مردم از اصول تعاون

- مردم عادی و همچنین مردم تحصیل کرده، هیچکدام نسبت به اصول تعاون آگاهی کافی ندارند.

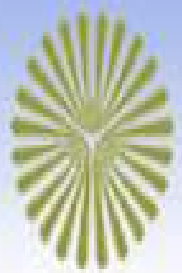
♦ وظیفه وزارت تعاون و کارمندان و کارکنان آن در آگاهی دادن مردم بسیار موثر خواهد بود.

۵- نظر کلی درباره مشکلات تعاونیهای ایران و راه حل آن
مشکلات ادامه.....

- بهترین راه حل مشکل عمل به آیه شریفه قران کریم می
باشد:

**تعاونوا علی البرّ والتقوی ولا تعاونوا
علی الاثم والعدوان**

دانشگاه ساری
ساری

موفق باشید

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com